СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVII. Ч. 260. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 6. листопада, 1929. VOL. XXXVII. No. 260. Jersey City, N. J., Wednesday, November 6, 1929. THREE CENTS.

ЛИСТОПАД — МІСЯЦЬ УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ

СЕНАТОР ЖІЛЛЕТ ТВЕРДИТЬ, ЩО В КОНҐРЕСІ ПЯНСТВУЮТЬ

ТОМУ ТРЕБА ДАТИ ДОГАНУ ТИМ, ЩО РОЗКИДАЮТЬ ПО КОРИТАРАХ ПОРОЖНІ ФЛЯШКИ, ЯКІ ЗАНОСЯТЬ АЛЬКОГОЛЕМ.

ВАШИНГТОН, 5. листопада. — Сенатор Жіллет, републиканець з Месечусетс, дуже огірчений на сенат за те, що дано нагану сенаторови Бингемови. Жіллет заявив, що коли ганимо того, що держить тарифового дорадника, то щож допера сказати про тих, котрі приходять у нетверезім стані на наради конгресу. А таких бачив Жіллет нераз, коли був членом палати послів. Жіллет твердить далі, що він знає про такі гостини, в яких брали участь сенатори разом з банкирами, а на яких гості запивалися алькоголічними напитками. І таким належалоб дати догану.

Надіються, що сьогодні довідається загал богато цікавих річей щодо пянствовання від сенатора Брукгарта, котрий мав уже зібрати відповідний матеріял.

БИНГЕМ ПОКАРАНИЙ.

БОРОНИВСЯ ТИМ, ЩО СЕНАТОРИ ЗАТРУДНЮЮТЬ У СВОЇХ ОФІСАХ СВОЇХ ЖІНОК, СЕСТЕР ТА ДОЧОК І ПОБИРАЮТЬ ЗА НИХ ПЛАТНЮ. ЧЕРЕЗ ТЕ І ЙОМУ МОЖНА БУЛО ВИБРАТИ СОБІ ТАКОГО ДОРАДНИКА, ЯКОГО ВІН УВАЖАВ ВІДПОВІДНИМ.

ВАШИНГТОН, 5. листопада. — Резолюція сенатора Норриса в справі уділення нагани сенаторови Бингемови за держання Ленсона як тарифового дорадника на державній платнийчій листі, перейшла 54 голосами проти 22. Резолюція стверджує, що Бингем нарушив добру сенаторську мораль і етику, але не закидує сенаторови, що він руководився при тім нечистими мотивами.

Отсе третій случай, коли сенат уділює того рода нагану за ввесь час свого істнования. Від 27 літ ніхто не чув у сенаті про того рода догану.

Над резолюцією дебатовано 4 години. Сенатор Бингем відчитав довгу заяву. Він боронив себе тим, що взяв за фінансового дорадника доброго експерта й доброго американського патріота, котрий служив при літаках в часі світової війни. Бингем не добачує у тім доборі нічого злого й аморального. Бо коли сенатори можуть брати платні за свої жінки й дочки, які мають їм помагати у їх роботі, то чому він не має брати платні за Ленсона. Кождий сенатор має право держати при собі чотири помічні сили й побирати для них платню з державної каси. А добирати може собі, кого захоче.

НОВА ЕКСПЕДИЦІЯ БИРДА.

ЛИТЛ АМЕРИКА (Антарктика), 5. листопада. — Командант Бирд висилає нову експедицію для геольоґічних дослідів в незнаній досі підбігуновій полосі. Експедицією проводить геольоґ д-р Лоренс Гуд. Розсліджувати будуть терен, довгий 400 миль.

ПРОТИ СОЦІЯЛІЗМУ, АТЕЇЗМУ Й ПАЦИФІЗМУ.

НЮ ЙОРК, 5. листопада. — Полковник Едвин Маршал Гедлей з Шикаго, бувший президент „Мілітари Інтеліджен Асосіейшен", говорив у готелі Астор на тему сенатської контролі над науковими американськими заведеннями. Він твердив, що по школах учать комунізму, соціялізму, атеїзму й пацифізму, себто річей, шкідливих для держави. Він говорив, що нема основної ріжниці між соціялізмом і комунізмом, бо як одно так і друге ставиться ворожо до правительства, релігії, патріотизму, приватної власности, родини і т. д. Сенат повинен вглянути у ті справи й перевести щодо того певну ревізію.

НА ЩО ТРЕБА ЗВЕРТАТИ ДІТЯМ УВАГУ.

НЮ ЙОРК, 5. листопада. — Сімох молодих хлопців виправилось на великий критий трок і їхали 125 улицею. Візник навіть не завважив, що вони сидять на верху. Нараз він почув страшний крик, коли переїзджав попід собвей, який у тім місці виходить зпід землі на поверхню. Ото трок їхав попід луками собвею, які придушили хлопців і одного задушили на смерть, а всіх інших смертельно ранили.

ЗІ СПЕКУЛЯЦІЄЮ НЕ ДОБРЕ.

НЮ ЙОРК, 5. листопада. — Папери почали вже падати вниз. Біржа не урядує сьогодні по причині міських виборів, а в середу, четвер і пятницю буде відчинена тільки по три години на день. В суботу буде цілком замкнена. В той спосіб хочуть припинити дещо спекуляцію, яка попирається до небувалих розмірів.

ДОС У ГУВЕРА.

ВАШИНГТОН, 5. листопада. — Американський амбасадор до Лондону, ґенерал Дос, перебуває з жінкою у Вашингтоні, будучи гостем президента Гувера. Оба вони обговорюють справи, які відносяться до морської розоружної конференції, що має відбутися в Лондоні у січні.

40 ТИСЯЧ ДОЛЯРІВ У ГРОБІ.

Перед трома роками впала виграна 40 тисяч долярів на число 341,248. Ніхто не зголосився з тим числом по виграну. Справа та щойно тепер зачинає вияснюватись. Чотири роки тому перебувала служниця М. Гриб в люблинському шпиталі і там її обікрали. Між обкрадеными річами находився також білет з числом 341,248. А рік після крадежі померла в Варшаві власничка дібр, яка веліла закопати разом з нею в могилу всі документи та дорогоцінности. Так і сталося. Показалося, що між закопаними документами був також згаданий білет, що в невідомий досі спосіб дістався до рук помершої. Поліція має ще раз провірити цю справу і правдоподібно служниця дістане свої 40 тисяч долярів.

НЕ ЧУЖОЛОЖ!

Скакав у гречку і малощо не найшов там смерти. Павло Пивоварчук з Угорник, пов. Станиславів, заходив часто до жінки Петра Жеглицького. Доведений до злости муж хотів пімститися на Пивоварчукові і напавши на нього з ножем — тяжко поранив Пивоварчука. — В селі Руда у Люблинщині жило молоде подружє, але вже в самих початках заважив муж, що жінка його сходиться часто з бувшим своїм нареченим. Одного разу прилапав муж свою жінку з її любовником і обоє їх застрілив, а сам утік. За ним слідкує поліція.

РОЗНУКА БЕЗДОМНИХ.

В місті Грудзьондзу, у Познанщині, нужда загнала бездомних до одної з касарень, яка була напів порожна, шукати даху над головою. Поліція виганяла їх кілька разів з касарні, але цілі родини бездомних знова серед ночі туди заходили. В останніх днях сила бездомних у числі 600—800 душ вілізла в касарню і заявила, що не вийде звідтіля, а колиб їх хотіли викинути, то вони будуть боронитися.

В ҐДИНІ ВИКРИЛИ ВЕЛИКІ ЗЛОВЖИВАННЯ.

До Ґдині прибула спеціяльна комісія з міністерства комунікації. Підчас свойого побуту в Ґдині комісія викрила в місцевім експортово-товаровім відділі великі зловживання, які доходять до кількадесять тисяч золотих. Управителя цього відділу комісія завісила в урядуванню.

ВЕСІЛЛЯ З ПЕРЕШКОДАМИ.

При вул. Паненьській у Львові відбувалося весілля у Прокопа Завулі. Підчас забави гості почали сваритися, побили всі тарілки, а потім вийшли на вулицю й почали до себе стріляти. Двох важко ранених перевезено до лічниці, а решту арештовано.

БОЛЬШЕВИКИ И ЦЕРКВА НА УКРАЇНІ.

В Кременчузі замкнули большевики катедру й зробили з неї „дворець фізичної культури". В Катеринославі перемінено церкву при фабриці ім. Петровського в кіно. В Ахтирці передано місцеву церкву для цілей музею. В селі Котельня, на Полтавщині, передано церкву Мироносиць комуністичному клюбові. В одній селі глухівського повіту зробили з церкви школу.

ПЕРША СЛУЖБА БОЖА НА ЛІТАКУ.

Делеґація еспанського духовенства вибралася літаком з Еспанії до Риму з привітом для Св. Отця. В часі, коли літак перелітав простір між Барцельоною і Ґенуею, відправлено на літакови Службу Божу при спеціяльно зладженому вівтарі.

НЕ ЗЛЕ ВИГАДАЛИ.

В поїзді між Варшавою і Отвоцком трапилася цікава історія. Поїзд був страшно переповнений і лиш один переділ був свобідний. У ньому сидів в одному куті молодий чоловік з розчіханим волоссям та вищіреними зубами, а в другому куті другий молодець, що кричав до публики, щоб не зближувалися і не заходили до переділу, бо його товариша покусала скажена собака і він чуєсь те сказився. Але люде взяли на розум, покликали поліціянта, а коли той зявився, то скажений відразу виздоровів. Показалося, що такий спосіб вигадали собі ці два молодці на те, щоби вигідно їхати, тоді, коли инші тиснулися як селедці.

ТРАГЕДІЯ НАРЕЧЕНИХ.

Хаї Мендзигурської шлюб мав відбутися в Лодзі зі Шмулем Фінгером. Одначе в наверечер шлюбу Хая посварилася з матірю, бо виявилося, що мати ввесь посаг дочки пропустила. В звязку з цим Хая з розпуки кинулася з вікна II. поверха й важко покалічилася. Довідавшися про це, Фінгер збожеволів. Нещасних наречених перевезено до лічниці.

ДУШЕГУБСТВО ПРОЦВИТАЄ

В Березові Вижнім, повіт Коломия, стрілив незнаний справник крізь стіну до хати Миколи Скульського і так тяжко його ранив, що Скульський помер. Душогубець мусів добре знати хату, бо вцілив якраз на ліжко, на якому спав Скульський. Душогубця досі не найшли. Не відомо теж причини душогубства.

ПОЖЕЖА.

В Палушові, в чортківському повіті, згоріло 3 хазяйства, вартости 15,000 зл. Палія Масловського, що в цей спосіб пімстився на своїх ворогах, арештовано.

ЗГОРІЛО ЦІЛЕ СЕЛО.

В Оплуцку біля Камінки Струмилової страшна пожежа знищила 55 господарств. Ратунок був дуже утрудненний, бо мешканці села були на ярмарку в поблизькому містечку Радехові. Шкоду обчислюють на міліон золотих.

НОВИЙ СПОСІБ РВАННЯ ЗУБІВ.

Один робітник в місцевости Астілеро в Еспанії в оригінальний спосіб позбувся зуба. Коли ніякий лік не помагав, робітник приложив дуло револьвера до зуба й вистрілив. Зуб вилетів, при чому рівночасно потерпіли й ... уста. Але зуб уже не болить!

КРАДУТЬ ЯК КРУКИ.

У Варшаві арештовано листоноса Хмелевського, котрий уже від 1926 року крав не почті гроші. Всіх грошей за той час накрав згаданий листоноє біля 30 тисяч золотих.

ПРИЩИЦЯ І ПОЛІЦІЯ.

В трох повітах Станиславівщини, а саме в косівським, надвірнянським і коломийськім, кинулася зараза прищиці. На це наступив дивний розпорядок — збільшення поліції в Станиславівщині на 350 нових поліціянтів. Люде кажуть, що це не про прищицю ходить, а про щось инше.

ВЕСІЛЛЯ З ПЕРЕШКОДАМИ.

В селі Стронній, городецького повіту, уладжували весілля Пізяки, одинокі латинники в селі. Весільним гостем захотів бути Едвард Пізяк зі Львова, та коли він увійшов в село, напали на нього парубки і так його побили, що Пізяк згинув. Потім взялися місцеві весільні гості бити цілу родину Пізяків. Через що виникла оця війна села з родиною Пізяків — невідомо.

ЗАМІСЦЬ ХЛІБА — ГОРІЛКА.

Радянська влада має великі доходи з горілки. Тому, замісць усвідомляти людність і ширити тверезість — радянська ширить пянство, щоби мати ще більші доходи. І так рішив народний комісаріят скарбу збільшити продукцію горілки на найближчий рік на 5 міліонів ведер. Замісць 43 міліони має бути вироблено й продано 48 міліонів, або 11 процент більше. Цього вже було забогато навіть самим большевикам і проти цього запротестували робітничі орґанізації, домагаючися, щоби замісць горілки признано їм більшу порцію хліба і цукру. Бо хліб і цукор продається на картки. Та ледви, чи „народній" комісаріят їх послухає. Бо горілка це найліпший лік на успокоєння невдоволених мас. Як будуть пяні, то не будуть бачити й чути тої страшної нужди, в яку їх пхнув большевизм.

Так в дійсности виглядає будування нового ладу й культури в большевиків.

ДАШИНСЬКИЙ ДОМАГАЄТЬСЯ ЗМІНИ УРЯДУ, АБО РОЗВЯЗАННЯ СОЙМУ

ВІДБУЛИСЯ ТАЄМНІ НАРАДИ ЛІДЕРІВ СОЙМОВИХ ФРАКЦІЙ. ДЕПУТАТИ ПРАВИТЕЛЬСТВЕННОГО БЛЬОКУ В НАРАДАХ УЧАСТИ НЕ БРАЛИ.

ВАРШАВА (Польща), 5. листопада. — Конфлікт між Пілсудським і Дашинським все більше загострюється й грозить привести до поважних політичних потрясень у Польщі. Дашинський, в листі на імя президента републики, Мосціцького, катеґорично заявив, що він не візьме участи в жадній нараді, де буде присутнім Пілсудський. Взагалі поза стінами сойму він ніколи не стане розмовляти з Пілсудським, у якій би то не було справі.

З огляду на тяжку образу Пілсудським маршалка сойму, Дашинського, він вимагає від Мосціцького або зміни уряду, або розвязання сойму, бо після такого страшного пониження голови сойму, якого допустився Пілсудський, не може справа лишатися так, як є. Коли Пілсудський і все теперішнє правительство лишиться при владі, то тоді сойму нема для чого бути далі, бо авторитет і значіння його в державі будуть остаточно страчені.

. . . .

Вчора відбулася в соймовому будинку нарада лідерів ріжних соймових фракцій під головуванням Дашинського. Нарада обговорювала, якої тактики триматися далі в конфлікті між Пілсудським і соймом. Наради відбулися у великому секреті й без участи послів, що належать до правительственного бльоку.

РОЗСТРІЛЮЮТЬ СЕЛЯН ДАЛІ.

МОСКВА (СССР), 5. листопада. — Знову засуджено на розстріл 24. селян. Таким чином за останніх десять днів у Росії зареґістровано 130 розстріляних селян, котрі тим чи иншим способом ухилялися від здачі державі свого збіжжа. Останні розстріли відбулися головно в московських ґуберніях.

Радянська влада повідомляє, що вже пощастило їй стягнути з населення 75% збіжжа, плянованого до збору на цей рік. Сподіваються, що сьогорічний збір збіжжа для держави буде на 30% більший від торічного. У селян, які не виконують вимог радянської влади щодо здачі їй збіжжа, конфіскуються землі й майно і з них творяться колективні господарства, а самих селян карають тяжкою вязницею.

УРЯД ТАРДЕ НЕ ДОВГОВІЧНИЙ.

ПАРИЖ (Франція), 5. листопада. — Багато членів палати послів кажуть, що новий уряд Тарде, який з таким трудом щойно зформований, може впасти вже цього четверга, коли він виступить перший раз у палаті послів. Від упадку його може вратувати лише те, коли буде при голосованю йому довіря багатьох радикальних послів та соціялісти не будуть голосувати одностайно проти нього.

ВИПРАВДАНИЙ УБИЙНИК.

ВИПРАВДАНИЙ ЗА ВБИВСТВО МАТЕРІ, ТЯЖКО ХВОРОЇ НА НЕВИЛІЧИМУ ХВОРОБУ.

ПАРИЖ (Франція), 5 листопада. — В малому місті на півдні Франції вчора суд виправдав молодого Француза Корбета, який застрілив у травні свою матір. Свій поступок він пояснив на суді тим, що не міг перенести надлюдських страждань матері, котра вмирала від хвороби рака.

Своє страшне діло він зробив після того, як всі лікарі й наука не могли пособити в полекшенню страждань матері. З вязниці він писав листи до газет, в яких домагався, щоби було поставлене від дискусію питання про право лікарів умертвляти тяжко й невиліччимо хворих людей, котрі переносять страшні муки, поволі вмираючи.

ГРАБУЮТЬ ЕМІҐРАНТІВ.

З БОЛЬШЕВІЇ ВИСЕЛЯЮТЬСЯ ДО КАНАДИ 5,300 НІМЦІВ-КОЛЬОНІСТІВ. РАДЯНСЬКА ВЛАДА ВІДБИРАЄ У НИХ ВСІ ГРОШІ, ХАРЧІ Й МАЙНО.

КІЛЬ (Німеччина), 5. листопада. — Сюди приїхали на радянському пароплаві „Фелікс Дзержинський" 53 фамілії Німців, бувших кольоністів у Росії. Їх діди і прадіди поселилися в Росії. Вони перед революцією були найліпшими сільськими господарями чи то на Україні, чи в инших сторонах Росії. Тепер життя сільських господарів стало таке тяжке, що всі Німці стараються хоч голими й голодними вирватися з Радянщини.

В Ленінграді тепер зібралося понад 5,000 Німців, бувших кольоністів у Сибірі, в Поволжу, в Криму й на Україні. Всі вони направляються в Канаду, а уряд канадійський дає їм безплатний переїзд до Канади й засоби на перші часи їх господарки.

Перша партія цих Німців, що прибула до Кіля, була обграбована в Ленінграді большевицькою владою. Кожного з еміґрантів, не виключаючи жінок і дітей, старанно обшукували та забирали не лише гроші й усе, що має якусь цінність, але одежу й харчі.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

„СТРАНА СОВЄТОВ" У НЮ ЙОРКУ

По кількамісячнім леті прилетіли до Ню Йорку російські летуни на своїм літаку „Страна Советов", відбувши довгу й повну небезпек подорож. Привитано їх тут як відважних сьмільчаків. Привитав їх і воздушний герой Линдберґ, котрий прилетів, щоб зложити їм желання зприводу того лету. Вся американська преса віднеслася до летунів дуже прихильно, не звертаючи уваги на це, що вони прилетіли з червоної Москви. з краю, з яким Америка не удержує офіційних зносин.

Та одно замітне, що всюди витають летунів як Росіян. Їх успіх уважають успіхом російського народу. Всі американські часописи так пишуть, бо про російські то вже й не згадувати. Вони інакше й не пишуть про летунів як про рідних братів, що піднесли славу російського народа, що дали цілому світови пізнати, що ще живе російський нарід і живе Росія.

Тисячі Росіян, а між ними жінки з дрібними дітьми на руках, стояли серед дощу від самого ранку, щоби діждатися летунів. Це ожидали їх російські імігранти ріжних відтінків, від комуністів до монархістів і найбільших російських реакціонерів включно. Всі вони витали своїх братів зі сльозами в очах.

І ми, Українці, не можемо ставитися інакше, а тільки прихильно й з найбільшим признанням до тих Росіян, що відбули такий небезпечний лет і життям своїм заризикували, щоби принести честь і славу своїй рідній Росії.

Летуни це самі Росіяне. Вилетіли зі серця Росії — з білокаменної Москви. А летіли на літаку, який побудовано в Москві. Тільки назву дано йому „Страна Советов". Це така собі етикета, яка не має за собою нічого реального. От пуста фраза тай тільки. В історії воздухоплавства, як в історії російського народа, буде записано, що отсе російські летуни доконали такого лету. І цілком слушно.

Отся зовсім ясна й для кождого зрозуміла подія, не ясна тільки українським замотеличеним большевикам. Як раби й підніжки Москви удають, що не розуміють отої російської манїфестації, уважаючи її манїфестацією „країни рад". І пхаються як служаки до російського успіху, уважаючи його „радянським", а тимсамим і своїм. Тішаться, що їм капне дещо з московської слави, бо вони самі така мізерота, що нічого самостійного й великого видати не можуть. Тішатвся раби з того, що „країна рад" вислала у світ добувати слави самих Росіян, хоч у тій країні крім російської „страни советов" є ще десятки инших самостійних стран, а між ними й українська країна!

З „ОРҐАНІЧНОЇ ПРАЦІ" В РІДНІМ КРАЮ

(Оригінальний допис „Свободи").

III.

Ухвалене на коломийській анкеті кооперативне свято відбулося надзвичайно гарно і торжественно дня 29 вересня ц. р. День був прекрасний, теплий і під тим теплим осінним сонцем поволи сходилися і зїздилися селяни з коломийського повіту, представники і члени шістьдесятьох сільських крамарських кооператив, що належить до коломийського Окружного Союза. Але крім них взяли участь в тім святі і деякі інші кооперативи, як ось нпр. **Покутський Кредитовий Союз*), та Маслосоюз.**

Всі ті учасники зібралися на зарінку над Прутом, де то колись, перед світовою війною, відбувалися славні **„Січові Свята".** Та „Січи" — порозвязувала польська „влада", бо занадто вже ненависним було для неї це імя. А впрочім вона і доси додивлюється у нащих ґімнастично-пожарничих товариствах завязків „рускеґо войска" — тому і „Лугам" шкодить як може та розвязує їх з першої ліпшої причини.

Увесь народ був святочно прибраний, а жіночі народні одяги виступали в повній красі. Деякі делеґати поприїжджали на гарно прикрашених і замаєних возах.

Свято мало розпочатись **полевою Службою Божою,** але великий чоловік наш, станиславівський епископ **Хомишин,** не прислав коломийському пароховй свого дозволу. Тай без благословення кир Григорія, чи там його заступника, випало кооперативне свято покутське пресвітло.

Так отже на зарінку збирались учасники — кожда громада коло своєї таблиці на високім дручку, що її ніс один із громадян. На таблиці був простий напис. нпр. „Кооператива в Корничи".

Уставка походу проходила в повнім супокою і з найбільшою повагою. Всіх таблиць кооперативних було шістьдесять шість, а крім того чотири від кооператив некрамарських.

Несено також кілька транспарентів (кождий на двох дручках) з написами: „В кооперативах наша будучність!", „Проч з визиском!" і т. ин.

Нарешті похід рушив.

На переді їхало кількадесять молодців у сільській ноші, з козацькими шапками на голові.

За ними ішов властивий похід — всі чвірками.

І так ішли передовсім діти з народної „Рідної Школи", а за ними і старші школярі і школярки ті, що належать до своїх власних кооператив.

І так бачили ми передовсім таблицю з написом **„Пчілка"** — кооператива **учениць приватного українського семинара „Рідної Школи".**

За тою таблицею ішли наші дівчата-семинаристки, а серце радувалось, видячи не лиш їх молодість і красу, але і повагу та свідомість, розлиту на їх личках.

За ними зараз поступали **кооператори — ученики української державної ґімназії.** Це також піоніри будучого нашого руху!

За ними ступали директори і прочі члени Управи і Надзірної Ради „Окружного Союза Кооператив" та виділові прочих коломийських українських товариств. За ними розпочинався вже похід учасників поодиноких кооператив — а поперед них несено великий **кооперативний прапор в красках веселки** — символ, що всі партії і всі напрями єднаються у кооперативній роботі.

Зараз за прапором ішов **народний хор з села Стопчатова,** зложений з членів тамошної кооперативи. Той хор відспівав уже підчас походу пару українських пісень, а потім співав і підчас академії на майдані „Народного Дому".

Похід перейшов в найбільшім порядку передовсім до моста над Прутом, а потім далі через ціле місто — до „Народного Дому".

Дуже потішаючим був факт, що при тій нагоді було вже далеко менше, ніж звичайно, так званих **„бокоходів",** що то не вступають у ряди походу але підбігають попри нього, або таки стоять на хідниках і придивляються, роззявивши рот.

Коли такого „бокохода" запитати, чому не вступає в ряди — то він відповідає: **„а — бо і я хочу собі подивитися!"** Є то темнюхи, що ще не зрозуміли ваги орґанізації і тому ідуть люзом, кождий для себе. Є це дуже шкідливий елемент, бо він може піти ні гайта ні вісьта. На щастє — цим разом таких бокоходів і ловців гав — було зглядно не много.

Після первісного пляну мала на чолі походу іти залізнича капеля — але на щастє і вона станула на становищи кир Григорія — і відмовила! І сталося дуже добре — бо орґанізатори свята переочили, що ті музиканти виступили би в своїх рогатівках, а це чейже не дуже би причинилося до прикраси походу!

Нарешті похід, що числив **понад пять тисяч учасників,** зайшов на майдан Народного Дому, та уставився перед простoрою, виставленою там сценою.

І розпочалась „Академія".

Перший промовив директор кредитового **„Покутського Союзу", Пашкевич.**

Говорив він менш-більш отцими словами:

„Кооперативна Громадо! Пару літ минуло вже від нашого послідного кооперативного свята. Кооперативні робітники хотіли наглядно побачити — як наша справа стоїть і оце свято наше дало доказ, що наша кооперативна армія росте. Ми можемо гордо піднести вгору чоло — бо бачимо, що росте число тих, що стають сміло проти визиску і спільними силами боряться з ним. Є очевидним, що **число членів** наших кооператив **збільщилось** від послідного нашого свята **втрое.** Збільшилось і число тих робітників, що здоровля своє і самих себе посвятили для справи кооперації, а тимсамим — для українського народу взагалі.

„Не можна вже легковажити волі тисячів і ніщо не годно покласти нашій роботі стриму. Помимо перешкод і з боків і з середини, зпомежи нас самих — діло наше розвивається й іде вперед!

„Але і на найчистійшому небі покажеться нераз якась хмаринка; є вона і на нашім небі — а це є власне **тінь боргів!** Ми мусимо отже вернути до старої **рочдельської правди** і зробити їм нарешті кінець, а це буде доказом, що ми думаемо про будуче.

„Возьмімся отже спільно й енергічно до діла, а я переконаний, що за рік не впаде уже на наше свято ніяка і найменша тінь!"

На кінци повитав бесідник (сам незвичайно відданий справі кредитової кооперативи робітник) делеґатів, що приїхали від краевого Ревізійного Союза, та від сусідних кооперативних союзів.

По промові Пашкевича виступив на сцену **стопчатівський хор,** що під управою свого діріґента П. Чукора відспівав дві гарні пісні.

Тепер забрав голос делеґат краевого Ревізійного Союза, **д-р Карло Коберський,** звісний кооператор-теоретик, бувший професор Господарської Академії в Подебрадах. Гарна і палка була його промова! Ось її зміст:

„Наш народ не стане народом, поки не переродиться. І вже це, що ось тепер бачимо, це щось нового, щось небувалого. Давнійше бувало і так, що наш селянин „демонстурував", але у Шльоми, під лавою. Народ однак сказав собі: **я пероджусь** — і пероджується!

„Гляньте на наш кооперативний прапор: це дуга, це веселка! Були громи і бурі — а по них заясніла на нашім небі веселка; бо знуждований народ сказав собі: я перероджусь — і **переоджується в кооперативі.**

„І ми сьогодня демонструємо: демонструємо проти визиску, проти недолі і проти нашої власної темноти. „Місто" знало лиш, щоби ми платили, та чужим кишені напихали. А ми кажем: наша праця буде служити нам і нашим дітям. Найже **наше відродженне буде ділом,** але не лиш на папері — до того треба **єдности і згоди!** Але не в кождому селі є на 100% згоди. Берім собі за приклад такі села*), де лиш хіба діти і каліки лишилися дома, а решта всі пішли на це свято.

„У нас є ще фальшиве розуміння орґанізації громадського життя, бо ми гадаємо, що всьо **лише на мущинах** мусить полягати. Але це неправда, бо **нема кооперації** без участи і помочи **жіноцтва, а навіть дітей!** І ось сьогодня на нашім святі діти в поході ішли на переді. Ми, старші, будемо своє робити, а дітвора най придивляється: родичі най завчасу учать її, що лиш в кооперації спасенне для знуждованого народа.

„А ми, старші, не забуваймо, що кооперація, це не лиш збори та демонстрація, але робота й увага щоденна: при закупні і збуті та складі ощадностей. Нам треба діл, бо без діл — віра мертва єсть! Треба і обовязок взяти на себе!

„Останній рік — дуже тяжкий для селянина: на світових ринках іде господарська кріза, а селянинови тяжко дістати добру ціну за свій продукт.

„І тепер власне кооператива не опустить свого члена Але кооператива мусить мати розвязані руки, мусить мати свій капітал і ми не сміємо її нищити боргами!

„Навіть в Анґлії піднесено діскontову стопу від кредиту. А щож буде в Польщі, куди ніякі капітали зза кордону не прийдуть?

„І ми **лиш на власні сили уповати можем.** Ідуть тяжкі часи і для кооператив — і ми покажім ділом прихильність для них, та ні на сотик не берім від них нічого на борг.

„А кількож то наших грошей іде на алькоголь! Таж на самий **тютюн** видаємо **чотириста мілїонів** золотих річно! А тимчасом — чи не ліпше би було ті мілїони ужити на закладанне фабрик і дати нашим людям працю?!

„Ми не кидаємо бомб і не взиваємо до різні, але лиш кличемо: стягайте борги! Ані сотика на борг! І це буде найбільша, хоча не крівава революція! І ми це зробимо — лише не треба бути Рутенцем, але Українцем! Нам треба **нового Українця,** і я вірю, що він буде!"

Ось так говорив (хотяй обширніше) д-р Карло Коберський, а хто хоче ближче запізнатися з шиpеною ним наукою, най пішле два і пів доляра яко передплату на редаґовану ним **„Кооперативну Републику"** (Львів, ул. Словацького 14), але най не забуде покликатись при цім на отцей мій допис.

Д-р Кирило Трильовський.

*) На другий рік розпочинає також будівлю своєї камениці. Ґрунт уже купив.

*) Тут належить Корнич. — Д-р К. Тр.

Іван Вазов.

СВЯТОСЛАВ ТЕРТЕР

(Історична повість із часів боротьби за волю Болгарії).
(З болгарської мови переклав Михайло Прбцик).

(27)

— Я хочу ратувати Тирнову, думайте про нас, що хочете — відповів патріярх виминаюче.

Підпирався обома руками на палиці, щоби піддержати дріжуче від схвилювання тіло.

Балдю кричав гримучим голосом:

— Бояри! Святіший поспішився. Я ставлю внесення вислати післанця до цісаря з листом (він тепер у Филипополі), що покищо не потребуємо помочі і просимо ласкаво, щоби приказав відкликати свої війська, коли вже їх вислав.

Знетерпеливлений Иоаким скочив гнівно.

— Так не буде! Так не може бути! Балдю, ти старець одною ногою у могилі, бійся Бога! В другому житті мусиш здати рахунок, коли з твоєї вини Татари припинатимуть коні в тирновських церквах.

Балдю відповів:

— Так, Татарів впустимо, але не Греків! Пригадай собі, владико, скільки століть болгарський нарід стогнав під їх ярмом і з якими муками вирвався з нього. Скільки то нещасть вони стягнули на нас! Усе, що ми перетерпіли, перетерпіли з причини їх...

— Якто, ти тепер за Татарами? Ти? — кричав обурений патріярх.

Такий оборот справи счудував инших.

Балдю звернувся до боярів:

— Брати, ви мене знаете. Чи я люблю нашу Болгарію? Чи болить за неї моє серце? Чи вона дорога моїй душі?

— Всі ми це знаємо, бане — відповіла більшість.

— Колиб про тебе можна сказати, що ти не любиш Болгарії, то ніхто її не любить. Але скажи, хай ми почуємо, що скажеш — промимрив нахмарений Желез.

— Дякую вам за слова признання. Тепер простіть мені, що скажу вам, що вважаю за найкраще як Болгарин і тирновський боярин. Брати, наперекір усім нашим стараннiям і бажанням ми все дуже слабі. Останньої ночі богато я роздумував над цим, благав Христа, щоб просвітив мій слабий розум. І ось до якої думки я дійшов: Коли ми ставимо спротив Чокієму, то згинемо. Хто ще вірить, що ми можемо побідити, хай скаже це відважно тай хай поведе горстку наших вояків проти татарських орд. Але ніхто з вас не вірить у це, правда?

— Як то? Ти впускаєш Татарів?! — кричав Иоаким, наче бішений.

— Прошу тебе, отче Иоакиме! Коли ми приймемо Чокія як нашого приятеля, а скажім навіть, як нашого володаря, в Тирнові все вратуємо: церкви остануть неторкнені, а жінки не будуть збещещені. Тирнівські бояри, чи ви чули мене? Це моя думка. Тепер ви скажіть вашу думку. Ах, коби вона була мудріша!

Ця переміна в поглядах бана вразила всіх. Святославові прихильники піддержали Балдю.

Одначе партія патріярха, а радше грецька, закипіла.

— Старче, чи і твою стару душу купило Панталеонове золото? — кричав боярин Михайло.

— Проклятий будь, Балдю! — кричав патріярх.

— Скільки тисяч узяв ти, ненаситний старче? — питався Володислав.

Нараз Смілецеві прихильники кинулися з піднесеними пястуками на бана.

— Зраднику!

— Запроданче!

Святославові приятелі прискочили заслонити бана.

Вивязалася сутичка; поперевертали столи; образи й проклони посипалися з обох сторін.

Нараз двері відчинилися з лоскотом. На порозі появився Святослав у повній военній зброї на лискучому, шовковому одязі та в золотистім шоломі на голові.

Боротьба спинилася наче під впливом чародійної палочки. Бурливі збори остовпіли, коли так ненадійно зявився Тертерів син.

Князь виступив на середину світлиці спокійний, холоднокровний, гордий.

Став говорити святочно:

— В імени найяснішого хана взиваю вас, щоби ви мене спокійно вислухали: Ти, святіший, тай ви, славні бояри, напружіть вашу увагу тай оцініть мої слова, як вони заслугують. Завтра вечером хан стане під мурами міста. Горе тому, хто пробувавби ставити спротив. Щоби не тратити часу, підпишіть оцей папір. Інакше ніхто з вас не вийде відси живий!

При цих словах поклав на столі акт вірнопідданських почувань для хана. Всі остовпіли.

— Благородні бояри, я не говорю для забавки — і відчинив двері та вказав на передсінок. Там було повно узброєних людей. То була Радоілова дружина.

— Піддаємося насильству — сказав патріярх і перший підписав акт вірнопідданства.

За ним підписали инші.

Чокі у своїй столиці.

Наче грім поразила Тирнову вістка, яку ухвалили на боярській раді під загрозами Святослава.

Вразила Тирнову ця вістка тимбільше, що внесення таке передше якнайрішучіше поставив був Балдю. Балдю, поважаний за свою сміливість у висказуванню правди на царських парадах, за свою велику чесність і люблений передовсім після того, як дав докази нечуваної жертволюбивости для батьківщини.

І така то людина сама домагалася, щоби до міста впустити Татарів!...

І Тирнова піддалася мовчки. Вижидала, як уложаться події.

Депутація під проводом Балдю, вислана другого дня до хана, вернула у Тирнову. Хан приняв радо умовини здачі і вирушив наперед із нездержливими військами.

І так Тирнова віддалася безборонна на ласку Чокія.

Тепер Святослав знову набрав значіння у народу. Як Чокіїв шурин, мав він великий вплив на хана, повинен був охоронити столицю від зловіщих несподіванок. Це споріднення, що передше стягало на нього недовіря, було причиною, що тепер уважали князя наче ангелом-хоронителем Тирнови.

Патріярх, обурений, покинув палату на Царевеці та замкнувся в митрополії на долі. Постановив не брати зовсім участи в привитанні Чокія.

На основі умовин капітуляції Чокі оставив більшу частину своїх військ за містом в обозі, а він сам із пятьма сотками кінноти ввійшов у столицю.

Двацять шестого жовтня, в сам день святого Дмитра, місто приняло в своїх мурах хана з його почотом.

По безлюдних улицях роздавався тупіт коней. З мешканців ніхто не показувався. Перелякані Тирновляни гляділи крізь шпари дверей і відхилені вікна на цей небувалий похід зовсім мертвим містом.

Чокі у багряниці їхав на арабськім вороні коні, на визолочуванім сідлі. Поглядав дико по будинках, вежечках, палатах, церквах, занімілих нині, хоч було велике свято. Червоний прапор із півмісяцем маяв поза ним.

Святослав їхав із ним майже в однім ряді, за ними татарські достойники, а за цими щойно і болгарські.

Хан часто звертався до шурина з якимсь питанням.

У почоті був також Азатінбей, бувший ханів представник при Смілецеві, а тепер командант ґвардії. Ґвардія мала невеличкі, сильні та витревалі коники, узброєна була в луки та сагайдаки на плечах; широкі шаблі та довгі списи з прапорцями, між якими знімалися вищі прапори, з білими кінськими хвостами.

Коли похід вдерся на Царевецьку скелю, Великі Ворота відчинилися перед новим володарем.

І так Тирнова, славна столиця відновленого болгарського царства — Тирнова, що бачила трох великих Асенів і їх славу та тріюмфальні походи — і цісарів і полонених і великі державе у стіп своїх царів, тепер гляділа на Татарина, що сидів на її престолі!

Гіркий насміх долі!... Ханський гарем надїхав щойно вечером у замкнених возах, під сторожею. В однім із возів була теж Славка.

Новий володар.

Чокі розгосподарувався на Царевеці, наче в своїй власній хаті, і володів.

Окружений татарськими та болгарськими вельможами, впровадив на тирновський двір азійську роскішність і виставність. У задних світлицях палати помістив свій гарем із двацяти жінок, куплених або взятих у полон. Олена заняла світлицю цариці Марії. Наслідуючи болгарських царів, Чокі ходив на лови, уладжував пири в палаті, відбував пишні походи по місті, в окруженні вельмож у величавих одягах.

(Кінець буде).

ВІДПОВІДЬ РЕДАКЦІЇ.

Катерина Посід, Ню Йорк, Н. Й. — Ваша подяка була вміщена у „Свободі" 23. жовтня б. р. Нема чого вдруге її друкувати.

Турист (до провідника): Маєте тут у місті щось дуже цікавого?

Провідник: А маємо: отсю лавку перед домом.

Щож у цьому цікавого?

— Стоїть уже майже від року й ще ніхто її не вкрав.

—o—

13-ЛІТНИЙ.

У Франції засудили на кару смерти 13-літнього хлопця. 16-літний син польського робітника, Муха, і 13-літний Уґето, крадучи в одній селянській хаті, помордували діти селянина, бючи їх каменем по голові. Муху засудили на 20 літ тяжкої вязниці, 13-літнього Уґета на смерть.

З Обєднання.

ПРОТОКОЛ НАРАД РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ.

Річне засідання Головного Уряду Обєднання відбулося дня 24 жовтня в Джерзи Сіті, в галі при 83 Гренд Ст.

Присутні: Пані Олена Кисілевська як гість, а далі: О. Ревюк, Л. Мишуга, В. Клодницький, Т. Грицей, М. Дармограй, В. Кедровський, І. Каштанюк, П. Сокальчук, Р. Слободян, М. Воробець, О. Стеткевич.

Предсідатель Обеднання О. Ревюк відкрив засіданне о год. 2.30 пополудні, згадуючи в першу чергу покійного С. Ядловського, котрий був дільним членом Обеднання від самих початків його істновання. Покійного пошанували присутні повстанням з місць.

Далі повитав предсідатель Паню Кисілевську як гостя з краю, висказуючи свою радість, що Шановна Гостя має нагоду прислухатися нашим нарадам та виробити собі погляд щодо цього, яку ми тут ведемо працю.

Згідно з порядком нарад, приступлено до звітів екзекутиви.

Звіт предсідателя О. Ревюка.

Новий рік існовання „Обеднання Українських Організацій в Америці" приніс мало що нового.

Організація за сей рік придержувалася тих самих засад, яких вона придержувалася в попередніх роках. Ціллю організації є обороняти український народ перед його ворогами. Ся ціль присвічувала „Обєднанню" й в сьому році існовання.

Спосіб організації сеї праці був такий самий, як у минувшому році, себто так, як він був змінений два року тому. Обєднання не опиралося вже на централні організації, як при свойому заложенню, а на свідомі одиниці, свідомі місцеві кружки й свідомі місцеві організації. Нова форма організації не принесла „Обєднанню" ніякої шкоди, а зате принесла ту користь, що організації, які давніше до „Обєднання" приступили, а відтак не тільки для „Обєднання", але навіть для цілий, які проголосило „Обєднання", нічого не робили, тепер виразно стояли осторонь або ворожо. Се прочищення атмосфери треба признати за додатне явище.

Як попередніх років, так і сього головною своєю ціллю вважало „Обєднання" активну й обєднану допомогу для рідного краю. Щодо сеї якраз акції „Обєднання" мусіло звести богато боротьби. Проти нього виступали наперед люди, які попирають польську або московську або чеську окупацію українських земель. Оборонцям окупантів українських земель було дуже не на руку, що „Обєднання" вело активну допомогу для рідного краю. Зі всіх оборонців чужих окупацій одні можуть поборювати других; оборонці московської окупації можуть ворогувати з оборонцями польських і чеських, оборонці польської окупації ворогують з оборонцями московської окупації, і так далі, але всі ці оборонці чужих окупацій мусіли з природи виступати проти тої організації, котра в імя засад, проголошених на першому свому конгресі й повторених на кождому слідуючому, виступала проти кождої ворожої окупації й взивала українських імігрантів до таких виступів і до активної допомоги всякого активного спротиву проти котрійнебудь окупації. Сі оборонці чужих окупацій не щадили в своїй боротьбі „Обєднання". Всякого рода брехні, наклепи, перекручування фактів, рахунків, — все було добре для сих прихильників одної чи другої ворожої окупації.

Проти „Обєднання" вели ще дальше кампанію клерикальні круги, згуртовані коло єпископа Богачевського, котрі не можуть простити „Обєднанню" ані його виступ проти варшавсько-римського конкордату ані святкування ювилею Івана Франка. Не від речі буде додати, що рука в руку зі сею клерикальною кликою йшли проти „Обєднання" люди, які себе називають поступовцями, соціялістами, радикалами. „Обєднання" їх разило передовсім тим, що воно стояло на становищи активної помочи всякій акції, яка скріпляє силу відпору українського народа проти його ворогів; вони зате були тільки за допомогою для своїх партійних чи гуртокових співтоваришів. Для них, хто не належить до їх партії, той є зрадником і не заслугує на попертя, а тільки на поборювання.

Як попередніх років, так і послідного року „Обєднання" не мало нічого проти того, щоби другі люди, групи, гуртки чи навіть рівнобіжні або конкуренційні організації вели подібну роботу для рідного краю. „Обєднання", зовсім природно, старалося згуртувати коло себе як найбільше сеї допомогової акції. Мимо сього „Обєднання" дуже добре розуміло, що всіх людей праці йому згуртувати коло себе не вдасться з ріжних причин: політичних, религійних, особистих, чи яких. Тому „Обєднання", вважаючи, що воно само тільки є средством, а не ціллю, що средством є організація, а ціллю є добро українського народа, „Обєднання" завше витало всяку конкуренційну працю других груп чи гуртків. На жаль, сеї праці поза „Обєднанням" було дуже мало. Ворогів „Обєднання" було богато, але всяка робота тих ворогів разом дуже мала. Вороги „Обєднання" спільними силами поборювали „Обєднання", але вони не робили для українського народа майже ніякої роботи ні разом, ні осібно.

Коли „Обєднання" піддержувало Рідну Школу, Інвалідів, активну боротьбу проти окупації, то всі вороги „Обєднання" разом не давали для піддержки сих інституцій або акцій нічого, або дрібну, просто зникаючу поміч, а при тому ще за свою мізерну поміч ставили тим організаціям ріжні, неможливі умови. Коли в Америці появився делегат Рідної Школи, то ті, що себе називають соціялістами, заявили, що дадуть якусь поміч, але тільки „своїм школам", себто тим, де їх люди мають посади, а провідник клерикалів з делегатом Рідної Школи поступив в Америці так, як у старім краю поступають вороги, себто не приняв його, певно згори думаючи, що Рідна Школа не може склерикалізуватися так, як йому хотілосьби.

Сим ворогам „Обєднання" легко можна було підходити до наших людей. Відомо, складати жертву на рідний край, не так легко. Вороги „Обєднання" знають се дуже добре по собі. Та нині свідомість народа поступила вже на стільки, що той, хто не дасть, має часто гризу сумління. Щоби не дати, він потребує оправдання. І власне вороги „Обєднання" приходили до сих, неохочих до жертвенности людей з ріжними виправданнями. Коли „Обєднання" голосило засаду активности, засаду жертвенности, то вороги говорили про те, якто колись хтось десь на Україні чи на імігpації розтрачував жертвенні гроші, дарма, що часто ті самі, що говорили за розтрачування, самі розтрачували. Коли „Обєднання" голосило, що розтрачування в минувшині ріжними організаціями й групами не повинно нас відвертати від жертвенности, але тільки навести на дорогу строгої контролі над жертвами, то тоді пускано в біг наклепи, що в „Обєднанню" сидять ті люди, що сиділи колись в „Народному Комітеті", дарма, що ті, що колись в „Народному Комітеті" сиділи, тепер сиділи ворогами „Обєднання", як тільки „Обєднання" показало охоту добиватися від колишніх зарядців „Народного Комітету" розтрачених грошей з Українського Дня, і дарма, що ці вороги „Обєднання" стали приятелями тих оборонців народа, що то все репетують про „Народний Комітет", але для справи нічого путнього не зробили.

Додаймо ще до сих перешкод у праці „Обєднання" те, що „Обєднання" попри свою головну роботу коло збирання грошей займалося теж побічною справою, а то розділом і висилкою грошей до ріжних інституцій в старому краю. Ся робота теж напитала „Обєднанню" богато ворогів, бо мабуть не в кождій місцевости в Америці є якесь українське або неукраїнське пересилкове бюро, котре хотілоби дістати для пересилки хочби гроші, зібрані в даній місцевости. По ріжних банках сидять українські урядовці, які думають піддержати собі становище в банку, стягаючи до нього українські посилки. Всі ті люди стали ворогами з „Обєднанням", в якому вони бачили щось немовби пересилкове бюро, дарма, що „Обєднанне" самою банковою пересилкою не займається і дарма, що головна робота „Обєднання" се не те пересилання, але збирання жертв. Сі всі пани забувають, що колиб „Обєднання" жертв не збирало, то й з Америки майже ніяких жертв на старий край не йшлоби.

Додати теж треба й те, що серед нашого народа є богато прикмет, які теж мусять підривати допомогову акцію для старого краю. Згадати хочби те, що невироблені до жертвенности люди люблять діставати зі старого краю величезні „подзенковання" за жертви. Сі „подзенковання" вони відтак хочуть мати поміщені в газеті, хочби в таких „подзенкованнях" не було нічого розумного ні повчаючого, хочби їх ніхто не читав, хочби вони забирали в газеті дороге місце, яке, продавши на оголошення, можнаби за се місце дістати два рази стільки, скільки післав той, що се „подзенковане" хоче мати. Се все є признаки дітвацтва, і власне я на се все тут говорю, щоби отворити людям очи, щоби вони зрозуміли, як вони власними своїми руками копають яму під своїм власним народом.

Се копання проявлялося не тільки в тому, що підривано збирання жертв для старого краю. „Обєднання" не має на цілі тільки се збирання жертв. Воно має ще також за завдання організацію народної роботи в Америці, як справу школи, руханкових товариств, і таке инче. Сі справи будуть порушені в спеціяльних рефератах. „Обєднання" має на цілі теж вести пропаганду за українську справу. За послідний рік кілька разів виринала подібна ідея, щоби „Обєднання" підняло голос в обороні українського народа. Згадаю тільки послідний державний перепис. Згадаю, що другі організації, що вважають себе обороцями українського народу, протестів не піднесли. „Обєднання" підняло протест і в цій справі й при кождій другій справі. Однак треба рівночасно зазначити, що „Обєднання" піднесло протест такий, який воно могло піднести. Не все воно могло піднести протест такий, якого воно хотіло, висилаючи всі свої сили на грошеву допомогу старому краеви, стараючися вислати туди кождий зібраний цент, воно не мало просто фондів на поведення других акцій, які лежать в обсягу його діяльности й які доконечно потрібні. „Обєднання" не могло відкладати на сі справи гроша просто тому, бо „Обєднання" знало, що при загальній нехоті імігрантів давати жертви на старий край, при загальній нагінці на тих, що дають або жертви збирають, віддання хочби частини грошей призначених на ціли пропаганди готово відбитися на поменченню самої збірки. Зверну увагу притому, що скільки разів виринала зовнішна потреба виступу „Обєднання", стільки разів з претенсіями до „Обєднання" виринали люди, які цілий час підривали „Обєднання". В сей спосіб вони, хоч у безхарактерний спосіб, признавали потребу „Обєднання". Згадати теж треба ті широкі розголоси, які у ворожих до „Обєднання" газетах дістали пляни інформаційного бюра з рамени другої організації; сі пляни були широко реклямовані, але з них вийшов просто пшик: скінчилося на тому, що інформаційне бюро, замісць інформувати чужинців, як заповідало, взяло інформувати українські редакції про справи, про які інформаційне бюро довідалося з тих газет, — і очевидно, відтак замовкло.

З такими перешкодами мусіло боротися „Обєднання" в своїй роботі. Сі перешкоди треба підняти, щоби зрозуміти, скільки то роботи мусіло покласти „Обєднання", щоби зібрати сього року сих кільканайцять тисяч долярів, які „Обєднання" вислало до старого краю. „Обєднання" не мало ніяких платних сил. „Обєднання" видавало на канцелярійні видатки лише стільки, без чого не можна було обійтися. Се не може не булоби розумно в розвиненого народа, але серед нашого народа се покищо одинока дорога.

Борючися з такими перешкодами, „Обєднання" доказувало велику живучість народної течії. Закінчуючи новий адміністраційний рік, яко предсідатель можу сказати, що ми не маємо чого стидатися своїх досягнень. Признають се наші старокраєві організації, як Товариство Опіки Інвалідів, Рідна Школа, Пластовий Уклад, і другі організації. Їх опінія для нас більше значить, як всі ті відання дрібненьких або звихнених людців в Америці.

Яко предсідатель я старався вдержувати загальний ідеольогічний напрям „Обєднання", означений конгресами, та робити для виконання праці, завданої урядови, все, що лежить у наших силах. Стаючи перед річним зїздом головного уряду, я стаю з певністю, що я і ввесь виконавчий комітет зробили все, що лежить у наших силах.

(Дальше буде).

З ЖИТТЯ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ.

ДАРМО ДЕРЖАВА КОШТИ ВИТРАЧАЛА.

(Від нашого спеціяльного кореспондента).

У Димерському районі на Київщині є велике село Мануїльське. Як і в кожному великому селі, є в ньому медична амбулаторія. З. серпня минулого року цею амбулаторією завідував молодий лікар, Гаврило Іванович Лашкевич, що лише два роки тому закінчив Мединститут. Перш за все треба сказати, що за ввесь час свого навчання в інституті він діставав стипендію від держави, отже і лікарем він став на рахунок держави. Та, очевидно, дармо держава гроші витрачала на цю людину.

У протоколах місцевої ради фігура лікаря Лашкевича зафіксована в „ріжних видах", і завжди в дуже яскравих фарбах. Коли до нього приходив хворий на живіт селянин, то коли тільки живіт не розпоротий, або не буде розпоротий, — лікар Лашкевич завжди говорив йому прийти иншим разом; колиж хворий настоював, скаржучись на великі болі, він надто недвозначно запитував його: „Що, мабуть, знову кооперативного хліба наївся, га? Цей „кооперативний хліб" в устах Лашкевича давався особливо в знаки мануїльським селянам після того, як він подружився з місцевим дяком. Зворушливе єднання Лашкевича з представником релігійного культу досить виразно виявило його соціяльне „нутро" перед селянством і, звісно, дискредитувало звання радянського лікаря. Контр-революційне нутро цього пана особливо виразно виявилось 1. травня цього року, коли він замісць того, щоб у день міжнародного єднання пролетаріяту взяти участь у лавах селянства, розгулював з дяком по селу.

З селянами Лашкевич поводився гордовито, „по-панському", а до хворих ставився, як колись в давні часи до „бидла" ріжні держиморди. Вже на 3-ій місяць після того, як Лашкевич почав свою працю, до місцевої сільради стали надходити скарги селян на його надто грубе і навіть нелюдське до них ставлення.

— О 10. годині вечора — скаржиться селянин, Лукаш Клименко, — приніс я лікаря 4-літню дитину в гарячці, що до того ще дуже блювала, але лікар навіть не вийшов до мене, а через двері сказав, щоб я приніс дитину на другий день.

— коли я прийшла до лікаря — скаржилась одна хвора селянка, — він почав на мене кричати, що я мабуть зробила викидень і тепер прийшла в амбулаторію, а потім, не оглянувши мене, вигнав геть. Ніякого викидення я не робила, а була хвора на серце.

— Коли я вернулась до лікаря, просячи його прийти до нас, оглянути хворого на туберкульозу — скаржилася у сільраді инша селянка, — то він звелів мені найняти підводу, не зважаючи на те, що я живу в Мануїльському-ж таки, вдова, і не маю ніяких коштів на це.

— Я приїхав з хворим до лікаря Лашкевича з иншого села, — заявив у сільраді один селянин, — але він нас чогось не приняв; не прийняв він нас навіть і тоді, як я в скорім часі після того прийшов до нього з членом сільради Савенком.

Взагалі Лашкевич всім отверто говорив, що він „господар" в амбулаторії, і ніхто не має права втручатися в його справи. Цей „господар", цей злісний лікар-бюрократ одмовлявся не тільки приймати, а навіть оглядати серіозно хворих.

Був такий факт: з села Козаровичів їхав у Мануїльське агроном і здибав у лісі хворого селянина Романенка, що лежав серед дороги. Цей Романенко раптово захворів, працюючи в лісі, й з великими друднощами виліз на дорогу, сподіючись там побачити селян і попросити їх повідомити про себе домашніх. Агроном не міг взяти Романенка до себе на віз, бо віз був навантажений, а приїхавши в Мануїльське, зараз же звернувся до сільради й розповів про Романенка. Коли його нарешті привезли в Мануїльську амбулаторію, то Лашкевич, не зважаючи на дуже тяжкий стан хворого, одмовився прийняти його, бо того дня був його день відпочинку. І не дозволив помістити в амбулаторії. Жорстокого чоловіка не вблагали навіть сльози рідних Романенкових. Мануїльський шкідник, не оглянувши Романенка, сказав, що хворий не помре, і що можна звернутися до лікпома. **Цей дійсно допоміг Романенкові, алеж Романенко з травня й досі хворіє.**

Часті скарги селян на Лашкевича змусили Мануїльську сільраду заявити про це в РВК.

РВК викликав Лашкевича для пояснень. Тут нутро Лашкевича виявилося в зовсім іншому, нікому досі незнаному освітленні, а саме: він виявив себе на рідкість спритним і, коли хочете, навіть „дотепно-спритним" чоловіком.

Сам він справжній стовідсотковий Українець, а в РВК заявив, що в Мануїльській сільраді засіли антисеміти, що переслідують його, як еврея, і що не будь він еврей, то ніяких скарг на нього не булоб. Ця заява дуже збентежила ввесь Димерський РВК. Негайним порядком почалося розслідування, і негайно-ж це розслідування встановило, що Гаврило Іванович Лашкевич Українець з діда-прадіда.

Цей факт живо облетів ввесь Димерський район, як веселий анекдот, хоча тенденція Лашкевича була зовсім невеселого порядку.

Виявив себе Лашкевич і підчас доповіді в Мануїльській сільраді члена київської ОкрКК. тов. Задніпрянського про його, Лашкевича, недозволене ставлення до хворих.

Взявши слово, цей надмірно знахабнілий, чужий пролетарській громадськості ескулап, почав кричати, що представник СкрКК верзе всяку нісенітницю, що не знає завдань РСІ і що Димерська секція РСІ є лише „якийсь дрючок, що бє своїми кінцями то тих, то тих". Всі ці „подвиги" Лашкевича цілком підтвердилися в київському Окрсуді, що розглядав цю справу в селі Мануїльському показовим ладом з участю громадського обвинувача, і присудив Лашкевича на два роки до Бупру. Але, беручи на увагу, що він є особа, яка вимагає відокремлення від суспільства та що його недоцільно утримувати в Бупрі, суд ухвалив обрану міру соціяльного захисту замінити громадською доганою з оголошенням в пресі і забороною йому протягом 2. років обіймати посаду завідувача лікарень, амбулаторії, тощо.

М. К.

(„Пролетарська Правда", Київ).

ОРГАНІЗАЦІЙНА ПЕРЕПИСКА

В справі переходу з молодечого департаменту до повнолітних членів.

Минулого місяця вислано з гол. канцеларії до відділів упімнення для тих, що можуть або повинні перейти з молодечого департаменту до повнолітних членів. З того приводу канцелярію засипано допитами про ближчі інформації щодо процедури того переходу. Найбільше питають: Чи можна вписувати до повнолітних таких, що ще не мають скінчених 18 років; чи потрібно виписувати вступні аплікації і чи є на це спеціальні друки; чи в аплікації вимагається лікарського свідоцтва і чи діти, котрих батьки оплачують і побирають „Свободу", мусять також само за орган платити і його побирати.

Для інформації урядників і загалу членів подається отсею дорогою до відома, що слідує:

Згідно з вимогами стейтових асекураційних законів табельки вкладок повнолітних членів У. Н. Союза зачинаються від 18-го року життя, однак ми приймаємо до повнолітних уже в 16-ім та 17-ім році життя, на тій підставі, що коли закон уже в тих роках дозволяє молодій людині йти до праці і нарівні з повнолітними своє молоде життя наражати, то й не може заборонити тій людині нарівні з повнолітними обезпечуватись і тому у нас для 16, 17 і 18-літних є однакі вкладки, найнижчі, які табельки наші виказують. Пригадки про потребу переходу з молодечого департаменту до повнолітних членів не треба вважати приказом, бо хоч діточе обезпечення після табельки 1-шої за 25 центів місячно повинно кінчитися з хвилею, коли так вписана до молодечого департаменту дитина скінчить 18-тий рік життя, то один або два місяці опізнення не може становити для організації такого великого ризика щоби малої проволоки не можна толерувати, якщо це для членів становить якусь ріжницю і вигоду, або з якихось важних причин є оправданою. Важним є це, щоби такі пригадки були кому слід доручені.

Переходячим з молодечого департаменту до повнолітних членів треба вписувати такі самі вступні аплікації, як кождому кандидатову до повнолітних членів, з тою лише ріжницею, що аж до висоти $1,000 не вимагається лікарського свідоцтва. Також разом з аплікаціями треба звертати діточі грамоти кляси 1-шої. Переходячі не тратять прав до обезпечення в молодечім департаменті, доки не набудуть повних прав як політичні члени. Річенець для таких членів є скорочений до 60 днів від дати виставлення грамоти.

Оплачування органу і його побирання треба розуміти також само, як оплату і права до інших фондів. Кождий член в організації має однакові права й однакові оплати на всі фонди, крім посмертного, де кожний платить відповідно до свого віку. Так, як організація не могла би мати фонду запомогового і з нього давати потребуючим запомогу в разі нещастя чи невиліченої слабости, коли би всі члени до того фонду однаково не мусіли платити, так теж організація не була би в силі видавати орган в формі щоденника, як би всі члени однаково на його видавництво не мусіли платити. Так, як не було би фонду запомогового, коли би на нього лише ті мусіли платити, котрі з нього користають, так не було би органу, якби на його видавництво платили лише ті, що вміють його читати, або лише ті, що хочуть його отримувати.

Коли в родині, чи в одній хаті, кілька осіб купували би однакову газету, то це дійсно можна уважати непотрібною витратою гроша, бо в хаті, чи в родині, без кількох примірників тої самої газети можна обійтися. Однак організація з членами газетою не гандлює тож усі члени, хочби їх у хаті чи в родині, було як найбільше, не повинні жалуватися, що вони однаково газету безпотрібно з організації купують, але повинні зрозуміти, що вони нарівні свої членські вкладки оплачують на це, щоб уможливити організації видавництво органу, таксамо, як рівними вкладками оплачують всі інші фонди організації. Припустім, що в родині є батько і двох синів, тай всі платять по одному центови денно за „Свободу". Коли би звільнити синів від плачення по центови, то на батька припало би самому платити всі три центи. Тай хочби сини й не вміли читати, і тому могли би без „Свободи" зовсім обійтися, то чи вони мають жалувати, що помагають оплатити ту газету, котру їх батько тай інші члени і батьки читають?

Так, як кождий платить до фонду запомогового, хоч не кождий запомогу побирає, так кождий мусить платити на орган, але не мусить його побирати. Хто вважає, що може обійтися без більше примірників в родині чи в хаті, той повинен здержати їх посилку, або зарядити висилати їх на іншу адресу, бо ціль органу є не лише подавати організаційні інформації, але й ширити просвіту та національну свідомість серед української іміграції.

На жаль, не всі члени оплату органу рівняють з оплатами всіх інших фондів. Всі розуміють, що, приміром, на фонд запомоговий треба платити, хоч запомоги не побирається сейчас, бо ануж треба буде колись о запомогу впімнутися, та що як не для них самих, то для інших помочі у нещастю конечна. Трафляються однак між нами і такі, що ізза браку національної свідомости не добачають загального нещастя і потреби свого органу, тай від його оплати шукають способів увільнитися. З оплатою органу завше був клопіт. У початках треба було боротися з неграмотністю і простою нехіттю. Відтак, коли жінки стали численніше вступати в члени, виринув аргумент, що вистарчить, коли муж буде оплачувати орган. Тепер, коли до повнолітних членів приходять і діти, той сам аргумент підноситься ще раз. З жінками однак інша справа, як з дітьми а передовсім з синами.

Женщини вступають у подружжа, щоби в них бути, а сини доростають і розлучаються з батьками, щоби самим батьками стати. Повнолітні діти скорше чи пізніше родину і хату покидають тай свої власні огнища родинні закладають. Щодо дівчини то можна ще сподіватися, що вона вийде заміж за члена У. Н. Союза, але щодо хлопців, то вони, дійшовши до повнолітности, стають зовсім самостійними і нема причини, щоби їх членські обовязки й оплати не були рівні з усіми іншими членами-мущинами. Факт, що декотрі, дійшовши до повнолітности, остаються на якийсь час при родичах, не може ставити аргументу на звільнення від повних членських оплат ще й тому, що вони є щасливіші від других, а саме таких, що, доходячи до повнолітности, не мають батьків і мусять не лише повні вкладки платити, але й себе вповні утримувати. Батьки, котрі мають таких синів, повинні якраз на цей аргумент памятати і розуміти, що їх обовязки супроти своїх повнолітних дітей є їх особистою справою, а обовязки їх повнолітних дітей супроти організації мусять бути рівні з обовязками всіх інших членів.

Батьки, котрі самі, будучи молодими, нашу організацію будували і, не ухиляючися від ніяких обовязків, спільними силами цю організацію до теперішнього стану довели, повинні тепер старатися, щоб і їх діти пішли їх слідами і не виминали обовязків, до яких вони доросли.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

В школі.

— Діти, піднесіть руки догори! Р-р-уп-п-п...

— Ось бачите, хлопці, ваші руки брудні, лише того одного чисті. Хто ти?

— Я Степан Заболотний! Бе-е-е...

— А чогож ти плачеш?

— Я тому не винен. То мама винна, бо вона що ранку каже мені мити посуду.

Роман Мишко.

ГОСТІ З СЕЛА.

(Гумореска).

Минулого літа хотів я з жінкою та синком виїхати на вакації в гори. Та якось про мої наміри вивідалися Гергули (сорок семий кіл у плоті!) та ще завчасу прислали мені такого листа-запрошення:

Любе Братерство! (Чому я їм братерство, цього, їй Богу, ніяк не розчовпаю).

Від Панства Шпачків із Трієста довідалися ми, як наш Петрусь їздив на ярмарок до міста, що Ви, Любе Братерство, вибираєтеся цього літа в Карпати. Певно, що це дуже розумно втікнути із задушливої столиці на свіже повітря, та навіщо Вам товктися за солені гроші по пенсіонатах, коли можете приїхати до нас і це вас нічого не буде коштувати. У нас також свіже повітря, а як у погідний день вийти на збіч, то навіть видно шпилі Карпат. Думаємо, що не погордите нами (як то говорили наші небіщик тато), „пане добродзею, як ся називає, ходачковою шляхтою". Колиж не заглянете до нас, то мусітимемо думати, що погорджуєте нами" і т. д.

По таких аргументах рішився я з жінкою та дитиною ці вакації провести у Гергулів.

Приїхали. Хата не вохка, але страшно чогось чути плісню. Я зараз за мої гроші казав сільському майстрові переробити вікна, щоби отвиралися та щоби так хата провітрювалася цілий Божий день. Гергула, щоправда, не приняв від мене грошій (а хотів йому заплатити 350 зол. згори), але за те все брав на тютюн, на пиво та коли лише посилав котру дитину за орудками до кооперативи. А як їхали до міста, я вже нічого й не говорив, лише виймав портфель і давав...

Коли вечером Гергула вернув із містечка та засів до вечері — з правила молоді бараболі та квасне молоко — тоді я мусів вислухувати таке:

— Страх, яка то тепер у місті дорожня! Ти, Ромку, дав мені девятьдесять золотих, пішов я з ними до одної, до другої крамниці тай вже і по грошах. Тепер гріш з дня на день тратить на вартости.

Або таке:

— Ой, так, так, Ромку, правда, як то чоловік старіється. Здається, ще так недавно з я твоїм братом Міськом ходили в слоту по мочарах, попідкочували штанята повище колін і ловимо раки у ріці. Так, так, старіється чоловік, а все таки любо згадати молоді літа! Ще поки я жию, то й можеш що вакацій приїхати до мене тай нічого не потребуєш платити. А як буде, як я вмру — Бог один знає! Або я знаю, що то з моїх дітисків повиростає? Як кажу, поки я в живих, то можеш вакаціонувати в мене безплатно, але мої діти, признаюся тобі, то недобрі — скажуть: заплати, вуйку, то можеш бути в нас!

А раз знову Гергулова Настуня каже до мене нібито жартом:

— Наша Леся все повідає: „Мамо, я так хотіла би побачити Львів. Таки мушу поїхати, хоч би мала там натягнути вуйка Ромка, а може вдалося би натягнути й вуйка Тимка та вуйка Міська".

Серед таких „веселих" балачок зійшло мені три тижні. Прийшов і четвертий тиждень, ще „веселіший" бо слотливий — то я хоч-не-хоч, мусів наслухатися ще більше „веселих" розмов, супроводжених бреніннням тисячів упертих мух, що всюди сідали. Не поміг і „Tangle-foot" папір — хоч я накупив його щось за десять золотих! — бо що лише повішу під стелю кілька таких клейких паперів, вони в цюж мить обліпляться мухами! За кілька хвиль нема вже місця для одної мухи на папері! А до хати злітаються все більші рої мух, видно приваблені солодкавим запахом „патентованої мухолапки".

(Конець буде).

Raising the Family — After Pa's bluff we are not going to take any chances.